

İCRA TAKİBİ İLE PARA BORCUNUN TAHSİL EDİLMESİNİN BORÇLU TEMERRÜDÜNE ETKİSİ^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Vildan PEKSÖZ^(**)

ÖZET

İcra takibi konusu borcun borçlu ya da üçüncü kişi tarafından ödenmesi ile borçlunun mallarının haciz ve satış ile tahsil edilmesi, ifa niteliği taşıyıp taşımadığı yönüyle birbirinden ayrılır. Çalışmada bu ayrım temelinde, takip konusu borcun ödenmesinin ve cebri satış ile tahsilinin borçlu temerrüdüne etkisi ele alınmaktadır. Yargı kararlarına yansımış olan bu etki, borcun ödenmesinin ve tahsilinin ifa niteliğinde olup olmadığı tartışılarak tespit edilmektedir. Öncelikle borçlunun temerrüt hâlinin ortadan kalkması, borcu sona erdiren sebeplerden biriyle gerçekleşir. Bu sebeplerden biri, ifa niteliğinde olan borçlunun veya üçüncü kişinin icra takibi konusu borcu icra dairesinin banka hesabına ödemesidir. Borcun sona ermesi ve temerrüt durumunun ortadan kalkması için icra dairesine ödenen paranın alacaklıya gönderilmesi gerekmez. Bu şekilde icra dairesi hesabına yapılan ödemenin tedbir kararıyla alacaklıya gönderilmesinin engellenmesi de borcun sona ermesi sonucunu değiştirmez. Diğer yandan borçlunun mallarının cebri satışının ardından tahsil edilen paranın alacaklıya gönderilmesi hâlinde borç sona ermekle birlikte ifanın söz konusu olup olmadığı tartışmalıdır. Bu hâlde para alacaklıya gönderilene kadar borçlu temerrütte kalmaya devam eder. Çünkü bu hâlde, üçüncü kişinin ifası için zorunlu şartlar olan, borçlanılan edimin yerine getirilmesi ve ifa kastı unsurları bulunmamaktadır. Temerrüt hâlinin sona ermesi için tahsil edilen paranın alacaklıya ödenmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler

İfa, Borcun Ödenmesi, İcra Takibi ile Tahsil, Borçlu Temerrüdü, Temerrüt Faizi.

^(*) DOI: 10.33432/ybuhukuk.1442927 - Geliş Tarihi: 26.02.2024 - Kabul Tarihi: 10.05.2024.

^(**) İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye,

E-posta: peksoz@istanbul.edu.tr; Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0001-5903-6209>.

THE EFFECT OF THE COLLECTION OF PECUNIARY DEBT THROUGH EXECUTION PROCEEDING ON THE DEBTOR'S DEFAULT

ABSTRACT

The payment of the debt subject to enforcement proceeding by the debtor or a third party and the collection of the debtor's goods through seizure and forced sale are distinguished in terms of whether they are the performance or not. This effect, which is reflected in judicial decisions, is determined by discussing whether the payment and collection of the debt is performance or not. First of all, the termination of the debtor's default is realized by one of the reasons that terminates the debt. One of these reasons is the payment of the debt subject to execution proceeding by the debtor or the third party, which is performance, to the bank account of the enforcement office. It is not obligatory to send money to the creditor to terminate the debt. In this way, preventing the payments made to the bank account of the execution office from being sent to the creditor with an injunction does not change the result of the termination of the debt. On the other hand, if the money collected after the forced sale of the debtor's goods is sent to the creditor, although the debt ends, it is controversial whether there is performance or not. In this case, if the money is collected through seizure or forced sale, but the money is not sent to the creditor, the debtor continues to be in default. This is because the elements required for the performance of the third party are not present in the collection by execution proceeding. In order for the default to end, the collected money must be paid to the creditor.

Keywords

Performance, Payment of debt, Collection by Compulsory Execution, Debtor Default, Default Interest.

GİRİŞ

İfanın yerine getirilmesi ile borç ilişkisi amacına ulaşır. Ancak kimi zaman borçlular, ifayı (para borçlarında ödemeyi) zamanında yerine getirmez ve temerrüde düşer. Bunun üzerine alacaklının devletin cebir gücüne başvurması, borçlunun borcu icra dairesine ödemesini sağlayabilir. Kimi zaman da borçlu takip konusu borcu ödemez ve borçlunun mallarının haczi ve cebri satışı ile tahsil edilen parayla alacaklı tatmin edilir.

Çalışmada para alacağının konu olduğu takipte, takip konusu borcun ödenmesinin borçlu temerrüdüne ve özellikle temerrüt faizine etkisi incelenmektedir. İcra dairesinin hesabına borcun ödenmesinin ardından paranın alacaklıya intikalini engelleyecek nitelikte tedbir kararı alınmasının borçlu temerrüdüne etkisi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca takip konusu borcun icra dairesine ödenmesinin yanı sıra haciz ve cebri satış ile tahsil edilmesinin ifa niteliği taşıyıp taşımadığı ele alınmaktadır.

I. GENEL OLARAK İFA VE BORÇLU TEMERRÜDÜ

Borcun ifası, borçlanılan edimin yerine getirilmesi olarak tanımlanır¹. Bu tanım kapsamında edimin alacaklı tatmin edilerek yerine getirilmesi gerektiği ifade edilir². Edim türlerinden verme edimi olan para borçlarının ifasında ödeme ifadesi kullanılır³.

¹ **Koller, Alfred** (2023) Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Bern, Stämpfli Verlag, s.593, Nr.35.01; **Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atillâ** (1993) Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.758; **Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut** (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C:I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.259, Nr.783; **Eren, Fikret** (2023) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 27. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.1030, Nr.2794; **Nomer, Haluk Nami** (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, İstanbul, Beta Basım, s.327, Nr.147.

² **Koller**, s.593, Nr.35.01; **Eren**, s.1030, Nr.2793.

³ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.758; **Oğuzman/Öz**, s.259, Nr.784; **Eren**, s.1031, Nr.2795; **Er, Burak Hamza** (2023) Para Borçlarının İfası, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.34.

İfanın zorunlu unsuru, borçlanılan edimin yerine getirilmesidir⁴. Borçlunun ifa kastı ile hareket etmesinin gerekip gerekmediği ise ifanın hukukî niteliğine ilişkin görüşlerle bağlantılı olarak tartışmalıdır⁵. İfanın hukukî niteliğine ilişkin görüşler, ifanın sözleşme niteliğindeki bir hukukî işleme mi dayandığı yoksa ifanın maddî fiil mi teşkil ettiğine ilişkindir. İfanın daima sözleşme niteliğindeki hukukî işlemle olduğu görüşüne göre borçlu ve alacaklı bunun ifa olduğu hususunda anlaşmış olmalıdır. Diğer yandan ifanın hukukî niteliğinin maddî fiil olduğu görüşüne göre borçlanılan edim ile borç ilişkisindeki amaçlanan sonucun fiilen doğması yeterli olup alacaklı ve borçlunun ifaya yönelik iradelerinin bulunması gerekmez. Sınırlı sözleşme görüşüne göre ise ifa kimi zaman maddî fiil ile yapılırken bazı borçların ifasının hukukî işlemle yapılması gerekir. Bu ayrım temelinde ifa maddî bir fiille yapılıyorsa borçlunun ifa kastının bulunmasının zorunlu olmadığı, ifanın hukukî işlem ile yapılması halinde ise borçlunun ifa kastıyla hareket etmesi gerektiği kabul edilir⁶.

İfanın unsurları ve niteliği hakkında yapılan ön açıklamaların ardından, ifanın tarafları üzerinde durmak gerekir. İfanın alacaklıya karşı yerine getirilmesi gerekir⁷. Kural bu olmakla beraber, borçlunun üçüncü kişiye ifada bulunması mümkün olabilir (kimi zaman da zorunludur)⁸. Nitekim alacaklının rızasıyla ifa, alacaklıdan

⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.761; Eren, s.1030, Nr.2793; Zurnacı, Gizem (2023) Üçüncü Kişinin İfası, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.8 vd.

⁵ Oğuzman/Öz, s.264, Nr.798. İfa kastının zorunlu unsur olduğu hususunda bkz. Zurnacı, İfa, s.18.

⁶ Bu görüşler için bkz. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.759 vd. Oğuzman/Öz, s.264, Nr.799-802; Eren, s.1033, Nr.2802 vd.; İnceoğlu, Murat (2005) "İfanın Hukuki Niteliği ve Borçlunun Edime Uygun Eyleminin İfa Teşkil Edip Etmeyeceği Sorunu", AÜHFD, C:54, S:2, s.149-182; Zurnacı, İfa, s.11 vd., 18 vd.; Er, s.32-33. Söz konusu teorilerin icra yoluyla tahsili kapsamadığı, kapsamı için değiştirilmeye ihtiyaç bulunduğu hususunda bkz. Kim Beckhaus, Gesa (2013) Die Rechtsnatur der Erfüllung, Tübingen, Mohr Siebeck, s.394.

⁷ Koller, s.593, Nr.35.04; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.770; Eren, s.1063, Nr.2893; Oğuzman/Öz, s.275, Nr.839; Er, s.215.

⁸ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s.770-771; Oğuzman/Öz, s.275-276, Nr.839; Eren, s.1063, Nr.2893; Er, s.216.

bir başkasına yapılabilir⁹; alacaklı bir kimseye temsil yetkisi vermiş olabilir¹⁰. Diğer yandan istisnâ olarak alacaklının rızası olmaksızın dahi ifanın alacaklıdan başka birine yapılmasına imkân vardır¹¹. Nitekim borcun icra takibi konusu olması halinde, borçlunun borcunu icra dairesine ödemesi, alacaklının rızası aranmaksızın ifanın başkasına yapılmasına imkân olan haller arasında yer alır¹².

İfanın bizzat borçlu tarafından yerine getirilmesinin gerektiği durumlar bulunmakla birlikte¹³ ifanın üçüncü kişi tarafından yapılması da mümkündür (TBK m. 83). Üçüncü kişinin borçlanılan edimi yerine getirirken ifa kastı taşıması gerektiği kabul edilir¹⁴.

Borcun ifa zamanı gelmesine/muaccel olmasına rağmen, borç ifa edilmezse ve borcun ödenmesi ihtar edilirse borçlu temerrüde düşer (TBK m. 117)¹⁵. Şayet borçlu davadan ve takipten önce temerrüde düşmemişse, muaccel borca ilişkin dava dilekçesinin veya ödeme emrinin tebliği ile temerrüt sonucu doğar¹⁶. Borç-

⁹ **Eren**, s.1063, Nr.2894; **Oğuzman/Öz**, s.278-279, Nr.848.

¹⁰ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.770; **Eren**, s.1062, Nr.2890-91; **Oğuzman/Öz**, s.279, Nr.849 vd.

¹¹ **Eren**, s.1063, Nr.2895; **Oğuzman/Öz**, s.278, Nr.848.

¹² **Oğuzman/Öz**, s.281, Nr.857/b; **Eren**, s.1062, Nr.2890; **Er**, s.216. İİK m. 89 ve İİK m. 192 hükümleri uyarınca ifanın alacaklıdan başkasına yapılması gerekir. Bu gibi hallerde alacaklının alacağı üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlanmış olacağından alacaklıya yapılan ifanın geçerli olmadığı hususunda bkz. **Eren**, s.1063, Nr.2895, 2896.

¹³ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.767; **Oğuzman/Öz**, s.260, Nr.789, 790; **Eren**, s.1051, Nr.2856.

¹⁴ **Eren**, s.1052, Nr.2859; **Zurnacı**, İfa, s.54. Üçüncü kişinin hangi kapsamda ifaya yetkili olduğu hususunda bkz. **Zurnacı, Gizem** (2023) "Borçlunun İradesi Dışında Bir Üçüncü Kişinin Borcu İfa Edip Edemeyeceği Meselesine İlişkin Bir Değerlendirme", Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:I, S:1, s.38 vd.

¹⁵ Borçlu temerrüdü için bkz. **Eren**, s.1236 vd., Nr.3406 vd.; **Oğuzman/Öz**, s.476-477, Nr.1504, 1507; **Akkanat, Halil** (2000) "İfada Gecikme ve Borçlu Temerrüdü", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, Beta Basım, s.1 vd., 6; **Nomer**, s.408, Nr.186; **Yıldız, Mustafa Göktürk** (2020) Türk Borçlar Kanunu'nun Genel Hükümlerine Göre Borçlu Temerrüdünün Şartları ve Sonuçları, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.94. İhtar yerini tutan ve ih-tara gerek olmayan haller için bkz. **Yıldız**, s.37 vd.

¹⁶ Bu hususta bkz. **Eren**, s.1238, Nr.3416; **Nomer**, s.408, Nr.186; **Barlas, Nami** (1992) Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuç-

lunun temerrüde düşmesi üzerine alacaklı, aynen ifa ve gecikme tazminatı ya da bu haktan vazgeçerek borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir ya da sözleşmeden dönebilir (TBK m. 125, karş. TBK m. 126). Para borçlarında ise borçlu temerrüdü üzerine alacaklı uğradığı zararın varlığını, miktarını ve borçlunun kusurunu ispat etmek zorunda olmaksızın temerrüt faizine hak kazanır¹⁷. Temerrüt faizi, en erken temerrüt anından itibaren işleme-ye başlar¹⁸. Bu şekilde faizin işlemesi, kanun gereği kendiliğinden gerçekleşir ve temerrüt boyunca varlığını sürdürür¹⁹.

II. TAKİP KONUSU BORCUN İCRA DAİRESİNİN HESABINA ÖDENMESİ VE BORÇLU TEMERRÜDÜ

A. İCRA DAİRESİNİN HESABINA BORCUN ÖDENMESİNİN İFA NİTELİĞİ VE BORÇLU TEMERRÜDÜNE ETKİSİ

6352 sayılı Kanun'un 105. maddesi ile İİK m. 12 yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kaldırılan hüküm şu şekildeydi: “*İcra dairesi, takibedilmekte olan bir para alacağına mahsuben borçlu veya üçüncü şahıs tarafından ödenen paraları kabule mecburdur. Bununla borçlu bu miktar borcundan kurtulur*”. Söz ko-

lar, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, s.45. Dava dilekçesinin tebliğiyle borçlunun temerrüde düşmesi hakkında bkz. **Özmumcu, Seda** (2012) “Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi”, İÜHF, C:LXX, S:2, s.2347. Takipte borçlunun ödeme emrinin tebliğiyle temerrüde düşmesi hususunda bkz. **Küçük, Alper Tunga** (2020) “İcra Takibinde Borçlunun Temerrüde Düşme Anının Belirlenmesi”, ÇÜHFD, C:5, S:1, s.2347. Alacaklının tespit davasına ilişkin dava dilekçesinin tebliği, ifa talebi içermediğinden, ihtar olarak nitelendirilmez (**Oğuzman/Öz**, s.478, Nr.1510; **Barlas**, s.46; **Yıldız**, s.39).

¹⁷ **Barlas**, s.127; **Yıldız**, s.120-121.

¹⁸ **Nomer**, s.425, Nr.190.4. Temerrüt faizinin dava veya takip tarihinden itibaren işlemeye başlayacağına ilişkin bkz. **Nomer**, s.423-424, Nr.190.2.

¹⁹ **Barlas**, s.127. “Taraflar arasında borcun vade tarihinin kesin olarak belirlenmediği ve icra takibinden önce davalının temerrüde düşürülmediği konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Bu durumda, vade tarihi belirsiz olan para alacağı için davalı borçlu icra takibinden önce temerrüde düşürülmediğinden temerrüt faizi ancak icra takibinden sonraki dönem için talep edilebilir. Hal böyle olunca, icra takibinden önce temerrüde düşürülmemiş olan davalı borçludan “işlemiş” temerrüt faizi talep edilmesi mümkün olmadığından...” HGK., E. 2013/193 K. 2013/1077 T. 11.9.2013 (Lexpera).

nusu hüküm ilga edilmekle birlikte, 6352 sayılı Kanun İİK m. 9'da ödemeye ilişkin düzenleme yapılmıştır. Paranın ödenmesi ve değerli eşyanın muhafazası başlıklı İİK m. 9'a göre "İcra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdî ödeme, Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülecek bankalarda icra ve iflas dairesi adına açılan hesaba yapılır. Haciz sırasında, borçlu veya üçüncü kişiler tarafından yapılan ödeme nedeniyle tahsil edilen paralar, en geç tahsilatın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar banka hesabına yatırılmak üzere icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir."

Takip konusu borcu, borçlunun veya üçüncü kişinin ödemesi mümkündür²⁰. Söz konusu borcun ödemesinin ardından para alacaklının hesabına aktarılır. Şöyle ki icra ve iflas dairelerince yapılması gereken her türlü nakdî ödeme, ilgisinin gösterdiği banka hesabına aktarılmak üzere, icra müdürü tarafından re'sen bankaya verilecek talimat gereği yapılır. Talimat, paranın icra ve iflas dairesi hesabına yatırılmasını takip eden en geç üç iş günü sonuna kadar verilir (İİK m. 9, II).

İsviçre İcra İflâs Kanunu (SchKG) Art. 12'de icra dairesine ödeme yapılmasına ilişkin düzenleme yer alır. Hükme göre icra dairesi, yapılan ödemeleri takip yapan alacaklı hesabına kabul etmelidir. İcra dairesine ödeme yapılmakla borç sona erer. Görüldüğü üzere, ilga edilen İİK m. 12, SchKG Art. 12 ile aynı yönde düzenleme içermektedir. Şu var ki borçlunun icra dairesine yapılan ödeme ile borcundan kurtulacağına ilişkin hüküm İİK m. 9'a alınmamıştır. Her ne kadar İİK m. 9'da bu yönde düzenleme yer almasa da İİK m. 12'deki borcun sona ermesi sonucu yine ortaya çıkar²¹. Zira borçlunun (veya üçüncü kişinin) icra dai-

²⁰ **Postacıoğlu, İlhan** (1982) İcra Hukuku Esasları, İstanbul, Fakülteler Matbaası, s.54-55; **Üstündağ, Saim** (2004) İcra Hukukunun Esasları, 8. Baskı, İstanbul, 2004, s.36, dn.28; **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel** (2023) İcra ve İflâs Hukuku, 9. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.68; **Muşul, Timuçin** (2013) İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, C:I, Ankara, Adalet Yayınevi, s.100; **Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin** (2023) İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.37.

²¹ "Bununla borçlu bu miktar borcundan kurtulur" ifadesinin İİK m. 9'da yer almamasının, icra dairesinin kısmi ödemeyi kabul etmesine engel olmayacağı ve TBK m. 84'ün uygulanmayacağı hususunda bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.68, dn.14. Bu yönde bkz. **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.37.

resine yaptığı ödeme borçlanılan edimin yerine getirilmesidir²². Buna göre icra dairesinin banka hesabına ödeme yapıldığında takip konusu borç ifa edilmiş olur²³. Böylece icra dairesine yapılan ödeme neticesinde borç sona erer²⁴.

Borcun sona ermesi, ödeme anında gerçekleştiğinden²⁵, borcun ifası için icra dairesinin parayı alacaklının hesabına havale etmesi gerekli değildir²⁶. Bununla birlikte öğretide, borçlunun borçtan kurtulabilmesi için alacaklının icra dairesi hesabına yatırılan parayı çekebilmesinin mümkün olması gerektiği ifade edilmiştir²⁷.

İsviçre Federal Mahkemesi, icra dairesine yapılan ödemenin borçluyu borcundan kurtaracağı ve bunun için alacaklıya paranın aktarılmasının gerekmediği yönünde kararlar vermektedir²⁸. Alman hukukunda ise cebri icrada borçlunun yaptığı ödeme, alacaklıya aktarılmadıkça ifa olarak nitelendirilmemekte-

²² Bkz. yuk. I.

²³ **Kren Kostkiewicz, Jolanta** (2018) Schuldbetreibungs- und Konkursrecht, 3. Auflage, Zürich, Basel, Genf, Schulthess, s.23, Nr.77; **Kuru, Baki** (2003) İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.141, 145; **Atalı, Murat/Erdoğan, Ersin/Akkanat Öztürk, Elif Beyza** (2020) “İcra Dairesine Ödeme ve Türk Borçlar Kanunu’nun İfaya İlişkin Hükümlerinin Uygulanabilirliği”, Prof. Dr. Türkân Rado’nun Anısına Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.51; **Barlas**, s.170-171. Ayrıca bkz. **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.37.

²⁴ BGE 83 III 99 S. 101; BGer 5A_837/2018 E. 3.3 (Legalis). Kararlar için ve aynı yönde bkz. **Emmel, Frank** (2021) Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, 3. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, Art. 12, Nr.14; **Möckli, Urs** (2014) Kurzkomentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz, 2. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, Art. 12, Nr.9. Bu yönde bkz. **Kren Kostkiewicz**, s.23, Nr.78; **Kuru, Baki** (1988) İcra ve İflâs Hukuku, C:I, 3. Baskı, İstanbul, Evrim Dağıtım, s.75; **Kuru, Baki** (2013) İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s.90; **Üstündağ**, s.36; **Barlas**, s.170-171; **Er**, s.216.

²⁵ **Kren Kostkiewicz**, s.23, Nr.77; **Emmel**, BSK Art. 12, Nr.14; **Möckli**, Kuko SchKG Art. 12, Nr.9; **Kuru**, El Kitabı, s.90; **Barlas**, s.170-171; **Evren, Mahmut Tevfik** (1987) Faiz Hukuku, İstanbul, Net Matbaacılık, s.175.

²⁶ **Emmel**, BSK Art. 12, Nr.14; **Möckli**, Kuko SchKG Art. 12, Nr.9; **Kuru**, C:I, s.75; **Kuru**, El Kitabı, s.90; **Üstündağ**, s.36; **Kren Kostkiewicz**, s.23, Nr.77.

²⁷ **Muşul**, s.100.

²⁸ BGE 116 III 58; BGer 5A_519/2019 E. 3.2; BGer 7B.196/2003 E. 3.4.1 (legalis). Bu hususta bkz. **Emmel**, BSK Art. 12, Nr.14.

dir²⁹. Nitekim icra hukukuna göre icra memuruna (görevlisine) yapılan ödeme, BGB § 362, II³⁰ anlamında üçüncü kişiye yapılan ifa değildir³¹. Zira icra hukukunda ödemeyi alma yetkisi (ZPO § 754)³² alacaklının özel hukuk ilişkisiyle ilgili olmayıp cebri icradaki egemenlik kapsamında değerlendirilir³³. Ne var ki bu ödemenin ifa olarak nitelendirilmesinden bağımsız olarak, ZPO § 815, III³⁴ hükmü ile borçlunun borçtan kurtulacağı kabul edilir³⁵.

Borçlar hukukunda icra dairesine borcun ödenmesi, alacaklı dışında bir kimseye ifa yapılması olarak ifade edilir³⁶. Bununla birlikte takip başladıktan sonra takip dışında alacaklıya borç ödenerek maddi hukuk anlamında ifanın yapılması mümkündür³⁷. Bir diğer ifadeyle, icra takibi başladıktan sonra ifanın gerçekleşmesi için ödemenin sadece icra dairesi hesabına yapılması zorunluluğu yoktur. Ne var ki takip dışındaki ifa icra takibini doğrudan etkilemediğinden alacaklı takibe devam edebilir³⁸.

²⁹ **Staudinger/Olzen, Dirk** (2016) Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Buch 2, Recht der Schuldverhältnisse, § 362-396, Berlin, Walter de Gruyter, BGB § 362, s.63, Nr.9.

³⁰ BGB § 362 hükmünde borçlanılan edimin alacaklıya ifa edilmesiyle borç ilişkisinin sona ereceğine ve ödemenin ifa amacıyla üçüncü kişiye yapılmasına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

³¹ **Staudinger/Olzen**, BGB § 362, s.63, Nr.9.

³² ZPO § 754 hükmünde memurunun borçlunun ödemesini kabul etmesine, bu ödemeye ilişkin makbuz vermesine ve alacaklı için ödeme sözleşmeleri yapabilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

³³ **Staudinger/Olzen**, BGB § 362, s.63, Nr.9.

³⁴ ZPO § 815 ile paranın haczedilmesi ve alacaklıya ödenmesi düzenlenmiştir. Hükmün üçüncü fıkrasında (haczedilmiş) paranın memuru tarafından alınmasının borçlunun ödemesi sayılabacağına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

³⁵ **Staudinger/Olzen**, BGB § 362, s.63, Nr.9. ZPO § 815 hükmüyle aynı yönde olarak haczedilmiş paranın icra görevlisi tarafından tahsil edilmesinin borçluyu borcundan kurtaracağına yönelik bir düzenleme Türk hukukunda mevcut değildir. Bu sebeple haczedilmiş paranın icra dosyasına girmesiyle borçlu temerrüdünün ortadan kalkıp kalkmayacağı belirsizdir. Bu husustaki açıklamalar için bkz. III, A.

³⁶ Bkz., yuk., I.

³⁷ **Möckli**, KUKO SchKG Art. 12, Nr.6.

³⁸ **Möckli**, KUKO SchKG Art. 12, Nr.6.

Bu açıklamalardan hareketle, icra dairesine borç ödenmekle borcun sona ereceği, bu ödemenin borçlu temerrüdüne engel olacağı/temerrüdü kaldıracığı ve temerrüt faizinin artık işlemeyeceği ifade edilmelidir³⁹. Nitekim borcu sona erdiren hâller temerrüdü de sona erdirir⁴⁰.

B. İCRA DAİRESİ HESABINA ÖDENEN PARANIN ALACAKLIYA GÖNDERİLMESİNE ENGEL OLUNMASININ BORÇLU TEMERRÜDÜNE ETKİSİ

1. Menfi Tespit Davasında Tedbiren Takibin Durdurulmasının Borçlu Temerrüdüne Etkisi

Borçlu borcu ödemek yerine menfi tespit davası açarak borçlu olmadığına tespitini sağlamak isteyebilir. İcra takibi başlamadan önce veya başladıktan sonra açılan menfi tespit davasında ihtiyati tedbir yoluyla takibin durdurulması mümkündür⁴¹. İcra takibi başlamadan önce açılan menfi tespit davasında alacağın yüzde on beşinden az olmamak üzere teminat yatırılarak takip durdurulabilir (İİK m. 72, II). Diğer yandan icra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde on beşinden az olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir (İİK m. 72, III). Bu hâllerde alacağın tamamı ödenmeksizin takip durdurulur/icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmesi engellenir.

İhtiyati tedbir ile takip durdurulduğunda ve menfi tespit davasında alacaklı lehine karar verildiğinde alacaklı icra inkâr tazminatı elde edebilir. Öyle ki İİK m. 72, IV'e göre alacaklı, ihtiyati tedbir sebebiyle alacağını geç almış olmaktan

³⁹ Üstündağ, s.36.

⁴⁰ Yıldız, s.94.

⁴¹ Takipten önce açılan menfi tespit davasında tedbir kararı alınarak icra takibinin başlatılması engellenemez (Kuru, Menfi Tespit, s.30; Kuru, C:I, s.474; Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet (2023) İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 10. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.142, Nr.601; Atalı/ErmeneK/Erdoğan, s.359; Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet (2022) İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, s.130).

doğan zararlarına karşılık yüzde yirmiden az olmayacak bir tazminata hak kazandırır⁴². Menfi tespit davasında zararının yüzde yirmiden fazla miktar olduğu iddiasında olan alacaklı, bu fazla miktarı ispat ederek daha fazla tazminat elde edebilir⁴³. Söz konusu tazminat bağlamında akla gelen bir soru, alacaklının menfi tespit davasında elde ettiği yüzde yirmi oranında tazminatın temerrüt faizinin yerine geçip geçmeyeceğine ilişkindir. Bu sorunun cevabı için öncelikle temerrüt faizinin düzenlenme amacına değinmek gerekir.

Para borçlarında temerrüt hâlinde öngörölmüş olan temerrüt faizindeki amaç, alacaklı ile borçlu arasında bozulan menfaat dengesini düzeltmektir⁴⁴. Buna göre alacaklının parayı kullanamaması sebebiyle uğradığı zarar giderilirken; borçlu kendisinin olmayan parayı kullanarak elde ettiği menfaatin karşılığını ödemek zorunda bırakılır⁴⁵. Menfi tespit davasında yüzde on beşlik teminatla takip durdurulmuş olsa da takip konusu borç ödenmiş değildir, yapılan ödeme bir miktar teminattan ibarettir. Keza alacaklının haksız tedbir kararı sebebiyle zararını karşılayacağı bu teminat geçici ifa olarak da nitelendirilemez⁴⁶. Dolayısıyla bu şekilde takip dursa da borçlunun temerrüdü engellenmez/kaldırılmaz⁴⁷.

Menfi tespit davasında yüzde on beşlik teminatla takip durdurulduğunda, borçlu temerrüt hâlinde olduğu parayı kullanabilmekte; alacaklı da bu paradan mahrum kalmaktadır. Temerrüt hâli devam ettiği için de temerrüt faizi işlemeye devam eder.

⁴² “İİK’nun 72/3 maddesi uyarınca icra vезnesine yatırılacak paranın alacaklıya ödenmemesi konusunda almış olduğu ihtiyati tedbir kararını sunması üzerine haczin yapılamadığı ve böylece toplam 2.500.00 TL bedelli iki adet senede dayanılarak girişilen icra takibindeki alacağın tahsilinin ihtiyati tedbir sebebi ile geciktirilmiş olduğu anlaşıldığından İİK’nun 72/4 maddesi uyarınca dava konusu alacağın bu kısmı ile ilgili olarak davalı lehine %40 tazminata hükmedilmesi gerekirken...”19. HD., E. 2011/7212 K. 2012/313 T. 17.01.2012; 19. HD., E. 2015/13619 K. 2015/14645 T. 12.11.2015 (Lexpera).

⁴³ **Kuru**, Menfi Tespit, s.140.

⁴⁴ **Eren**, s.1244, Nr.3436.

⁴⁵ **Eren**, s.1244, Nr.3436.

⁴⁶ Tedbir kapsamında geçici ödemelerin ifa niteliğinde olmadığı yönünde bkz. ve karş. **Soergel/Schreiber, Klaus** (2010) Bürgerliches Gesetzbuch Schuldrecht 3/3, 13. Auflage, Stuttgart, Kohlhammer Druckerei, § 362, s.376, Nr.12.

⁴⁷ **Soergel/Schreiber**, § 362, s.376, Nr.12.

Bu faizden bağımsız olarak haksız ihtiyatî tedbirden zarar gören alacaklının İİK m. 72, IV'e göre tazminat elde etme imkânı varlığını korur. Öyle ki temerrüt faizi paranın geç ödenmesinden; menfi tespit davasında tazminat ise haksız ihtiyatî tedbirden kaynaklanır. Dolayısıyla menfi tespit davasında tazminat imkânı bulunduğu gerekçeyle borçlunun temerrüt faizi ödemek zorunda olmadığı savunulamaz.

O hâlde, borçlu takipten önce ya da takiple birlikte temerrüde düşmüşse menfi tespit davasının borçlu temerrüdüne bir etkisi olmaz. Yüzde on beşten az olmayan teminat ile takibin durması da tek başına borçlu temerrüdüne engel değildir. Böylece para borcunda temerrüde düşen borçlu, temerrüt faizini ve haksız ihtiyatî tedbirden dolayı yüzde yirmi oranında icra inkâr tazminatını ödemek zorunda kalabilir.

2. Menfi Tespit Davasında Takip Konusu Borcun Tamamı Ödenerek Tedbiren Takibin Durdurulmasının Borçlu Temerrüdüne Etkisi

Takip başladıktan sonra açılan menfi tespit davasında, icra dairesine ödenen paranın alacaklıya gönderilmesine engel olacak nitelikte tedbir kararı alınabilir. Şöyle ki yüzde on beşten az olmayan bir teminatla alacaklıya paranın ödenmemesi sağlansa da borçlunun mallarının haczi ve paraya çevrilmesi engellenmiş olmaz. Uygulamada malların haczini ve paraya çevrilmesini engellemek için takip konusu alacak (takip giderleri ve faizle) ödenerek ve alacağın yüzde on beşinden az olmayan teminat yatırılarak alınan ihtiyatî tedbir kararı ile takip durdurulmaktadır⁴⁸. Bu şekilde takibin durdurulması alacağın tamamının icra dairesine ödenmesi ile gerçekleştiğinden icra dairesine ödemedeki gibi borcun sona erip ermediği tartışılmaktadır. Bu tartışmada paranın alacaklıya ödenmesi engellendiğinden, borçlunun zamanında ödemedeki bulunup bulunmadığı ve buna bağlı olarak temerrüt faizinin işlemeye devam edip etmeyeceği meseleleri değerlendirilmektedir.

⁴⁸ **Kuru**, Menfi Tespit, s.54, 58; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.279; **Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.143, Nr.607; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.361. İsviçre hukukunda da menfi tespit davası açılmakla takip durmaz. Takibin durdurulması için yatırılması gereken bir teminata SchKG Art. 85a'da yer verilmemiştir. Ancak mahkeme davanın haksız olmadığına kanaat getirirse takibin durdurulmasına karar verebilir (SchKG Art. 85a, II).

Öğretide ileri sürülen bir görüşe göre icra dairesine ödenen para alacaklıya aktarılan kadar temerrüt faizi işlemelidir. Çünkü para alacaklının uhdesine geçmediğinde, henüz ödeme olarak kabul edilemez. İİK m. 72'ye göre görülen menfi tespit davasında icra inkâr tazminatına karar verilmesi, temerrüt faizini karşılamaya yönelik değildir. Keza söz konusu tazminat, icra işlemi engelleyici davranışın yaptırımıdır. Menfi tespit davasında alacaklı lehine karar verilmekle ihtiyatî tedbir kalkar ve para alacaklıya ödenebilir hâle gelir. Para alacaklıya ödenebilir hâle geldiğinde artık temerrüt faizine hükmedilemez⁴⁹.

Aynı yönde olarak borçlunun icra dairesine ödediği paranın icra müdürü tarafından alacaklıya geç aktarılması sebebiyle geçen süreden borçlu sorumlu olmamakla beraber ihtiyatî tedbir kararıyla paranın alacaklıya aktarılamamasında borçlunun fiilinden kaynaklanan bir gecikme olduğu ifade edilmiştir⁵⁰. Buradan hareketle, icra dairesi hesabına yatırılan paranın alacaklıya ödenmesine ihtiyatî tedbir kararıyla engel olduğunda, paranın alacaklının banka hesabına girmesine kadar temerrüt faizinin işleyeceği ileri sürülmüştür⁵¹. Yargıtayın eski tarihli kararlarında aksi yönde görüşe rastlanmakla beraber⁵², yeni tarihli yargı içtihatlarında eğilimin bu görüş doğrultusunda olduğu görülmektedir⁵³.

⁴⁹ Bu görüşte bkz. **Gözütok, Zeki** (2015) Faiz Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015, s.659.

⁵⁰ **Muşul**, s.446-447.

⁵¹ **Muşul**, s.447.

⁵² Yargıtay eski tarihli uygulaması için bkz. **Gözütok**, s.658, 661-662; **Evren**, s.175 vd.; **Üstündağ**, s.133.

⁵³ “Takip dosyasına dosya borcu yatırılmış ise de mahkemece takip dosyasının tedbiren durdurulduğu, icra veznesine yatırılan parayı alacaklının çekebileceği andan itibaren borçlunun borcundan kurtulacağı, mahkeme veznesine yatırılan paranın borçlunun aldığı tedbir nedeniyle alacaklıya ödenmemesi sebebiyle temerrüt faizinin işlemeye devam edeceği, borçlu tarafından takip dosyasına yatırılan paranın alacaklıya şu an için ödenemeyeceği, bu açıdan bakıldığında taşkın hacizden söz edilemeyeceği..” ifadelerine yer verilmiştir. İlk derece mahkemesinin ve bölge adliye mahkemesi kararının yer aldığı onama kararı için bkz. 12. HD., E. 2022/7830, K. 2023/488, T. 25.1.2023 (Lexpera). 12. HD., 12311/16022, T. 18.07.2005; 12. HD., 1764/2391, T. 02.03.2008 (Kararlar için bkz. **Gözütok**, s.659, 661. “İlamsız tahliye takibinden sonra borçlu kiracının menfi tespit davası açmış olması halinde menfi tespit davasına bakan mahkeme, ihtiyatî tedbir yoluyla ilamsız tahliye takibinin durdurulmasına karar veremez. Ancak teminat

Nitekim Hukuk Genel Kurulu'nun yakın tarihli bir kararında⁵⁴, kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip yapılmış, borçlu ödeme emrine İİK m. 269, II kapsamında itiraz etmemiş, ancak ödeme süresi içerisinde takip konusu borcu icra dairesine ödemiştir. Borçlu menfi tespit davasında aldığı ihtiyatî tedbir kararıyla (İİK m. 269, d atfıyla İİK m. 72) ödemediği paranın alacaklıya verilmesine engel olmuştur. Uyuşmazlık konusu, borçlunun icra dairesine yaptığı ödemenin alacaklıya aktarılmasına ihtiyatî tedbir kararıyla engel olmasının borçlu temerrüdüne etkisi hakkındadır. Kararda varılan sonuç şöyledir: “[...] *ihhtar süresi içinde takibe konu borç icra dosyasına ödenmiş ise de İİK'nın 72. maddesinin 3. fıkrasına göre borçlunun talebi üzerine sulh hukuk mahkemesince verilen tedbir kararı ile bu paranın alacaklının tasarrufuna geçmesi engellenmiş olup, bu hâlde borçlu kiracı icra dairesine ödemiş olduğu paranın alacaklı kiralayana ödenmesine muvafakat etmediğinden, borçlu temerrüde düşmüş olur. İhtar süresi içinde yapılan bu ödeme ile borçlu hakkında haciz uygulanmasına engel olup, temerrüdü engellemez*”⁵⁵. Buna göre Hukuk Genel Kurulu, borçlunun temerrüde düşmemesi için borcun icra dairesine ödenmesini yeterli görmemiş, paranın alacaklıya aktarılmasını da gerekli kabul etmiştir.

Karşı oy yazısına göre alacaklının takip konusu alacağı otuz gün içinde tahsil edememesinin sebebi ödemenin yapılmaması değil; tedbir kararının uygulanmasıdır. Nitekim icra dosyasına yapılan ödemenin süresinde geçerli bir ödeme sayılması için alacaklıya ödemenin ulaşması da gerekmez. Bu sebeplerle süresinde ödemedeki bulunan borçlunun tahliyesi için gereken şartların oluşmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıca alacaklının haksız ihtiyatî tedbir kararı sebebiyle İİK m. 72, IV kapsamında tazminat elde edebileceği de vurgulanmıştır.

İcra dairesine ödenen paranın alacaklıya verilmesine tedbir kararıyla engel olunmasının borçlu temerrüdünü engellemeyeceği görüşü, icra dairesine yapılan

karşılığında ihtiyatî tedbir kararı verebilir. Fakat bu halde borçlu kiracı icra dairesine ödemiş olduğu paranın kiralayana ödenmesine muvafakat etmediğinden ve böylece temerrüde düşmüş olacağından icra mahkemesi itirazın kaldırılmasına ve tahliyeye karar verir.” 6. HD., E. 2008/10415 K. 2008/12696 T. 17.11.2008 (Lexpera).

⁵⁴ HGK, E. 2017/1918, K. 2021/1707, 21.12.2021 (MİHDER, 2023/2, C.19, S:54, s.255-262).

⁵⁵ Aynı yönde bkz. 8. HD., E. 2017/16516 K. 2018/17851 T. 24.10.2018 (Lexpera).

ödeme üzerine borcun sona ermesi için paranın alacaklıya gönderilmesinin gerekmediği düşüncesinden aksi yöndedir. Zira icra dairesine yapılan ödeme ile borcun sona erdiği kabul edilirse, ihtiyatî tedbir kararıyla paranın alacaklıya ödenmesinin engellenmesi hâlinde de sona erme sonucunun ortaya çıkması gerekir⁵⁶. Çünkü alacaklı paraya erişebilir olmasa da takip konusu borç icra dairesi hesabına ödenmiş durumdadır. Her ne kadar ifanın gerçekleşmesi için ödemenin alacaklıya veya onun rızasıyla üçüncü kişiye yapılması gerekse de ifanın alacaklıdan başkasına yapılma imkânı vardır⁵⁷. Borçlu bu imkânla icra dairesine ödeme yapmakla birlikte tedbir kararıyla alacaklıya paranın verilmesi engellendiğinde, alacaklının parayı elde edememesi, esasında borçlunun geciken fiiline değil; mahkemenin verdiği bir karara dayanmaktadır. Bunun sonucunda ifa edilmiş borçtan alacaklının tatmini ertelenmektedir. Söz konusu durumdamahkemenin bu yönde karar vermesi borçlunun ihtiyatî tedbir talebine dayansa da borçlunun talebi tek başına tedbir kararının verilmesini gerektirmez. Öyle ki mahkeme, hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağı ya da tamamen imkânsız hâle geleceği endişesi sebebiyle talepte bulunanın haklılığını yaklaşık ispat ölçüsünde tespit ettiği durumda tedbir kararı verir (HMK m. 389).

Borçlunun menfi tespit davası açması ve tedbir talebinde bulunması onun ifa kastı ile hareket etmediğini göstermez. Zira borçlu, takip konusu borcun mevcut olmadığı düşüncesine rağmen borçlanılan edimi, mevcut bir icra takibi olduğu için icra dairesine ödemiştir. İcra takibi dışında borcu alacaklıya ifa edecek olsa alacaklı takibe devam edebilir ve alacağın tekrar tahsil edilmesi söz konusu olabilir. Bunu engellemek için borçlunun parayı icra dairesine ödemesi gerekir. Borçlu her ne kadar tedbir kararı alabilmek amacıyla bu ödemeyi yapmış olsa da tedbir kararı alamadığı veya menfi tespit davasında aleyhine karar verilmesi ihtimalinde paranın alacaklıya aktarılmasını göze almıştır. Borca uygun yapılmış işlemin ifa kastıyla yapıldığının asıl olduğu⁵⁸ kabulünden hareketle, borçlu ödemeyi tedbir kararı almak için yapsa dahi borç ilişkisinden doğan edimin konu olduğu takip konusu borcu yerine getirme maksadı taşımaktadır.

⁵⁶ Karş. **Kuru**, Menfi Tespit, s.141, 145; **Evren**, s.177.

⁵⁷ Bkz. yuk., I.

⁵⁸ **Oğuzman/Öz**, s.265, Nr.805.

Nitekim bir yandan edimi yerine getirirken, diğer yandan menfi tespit davasıyla tedbir kararı almaya çalışarak ödediği paranın kendisine iadesini sağlamak istemektedir. Böylece alacaklıya aktarılması mümkün olan, ancak tedbir kararıyla alacaklının elde etmesi engellenmiş olan bu parayı ödeyen borçlunun, borçlu olmadığı düşüncesinin ifa kastını kaldırmadığının kabulü gerekir.

Menfi tespit davasında borçlunun haksız çıkması durumunda, alacaklının zarara uğramasının sebebi, artık borçlunun ifada gecikmesi değil; haksız ihtiyatî tedbir kararıdır. Haksız ihtiyatî tedbirden dolayı alacaklının zararının karşılanmasını sağlayan kurum ise İİK m. 72, IV uyarınca hükmedilecek tazminattır. Bu hâlde, icra inkâr tazminatının temerrüt faizinin yerine geçtiği düşünülmemelidir. Nitekim temerrüt faizinin işlemesine engel olan temerrüt durumunun ortadan kalkmış olmasıdır. Yoksa icra inkâr tazminatı temerrüt faizinin yerine geçtiği için faizin işlemesine engel olmuş değildir.

İcra dairesine yapılan ödemenin borcu sona erdirmesi için alacaklının uhdesine geçmesinin gerekmediği, borçlunun ödemeyi yapmasıyla borçtan kurtulduğu görüşümüzden hareketle karşı oy yazısının isabetli olduğu, Yargıtay kararının yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Buna göre icra dairesine takip konusu borcun ödenmesinin ardından alınan ihtiyatî tedbir kararıyla paranın alacaklıya aktarılmasına engel olunması borçlunun temerrüde düşmesine sebep olmamalıdır.

Temerrüt faizi borcun ödendiği tarihe kadar işleyebileceğinden⁵⁹ icra dairesinin hesabına paranın ödendiği tarihten itibaren temerrüt faizi işletilmemeli; menfi tespit davasında borçlu haksız çıkacak olursa, alacaklı yüzde yirmi oranında tazminat elde edebilmelidir⁶⁰. Söz konusu sonuç temerrüt faizinin amacıyla da uyumludur. Gerçekten de borçlu, belki de haklı olduğu menfi tespit

⁵⁹ Nomer, s.423, Nr.190.1.

⁶⁰ Bu görüşte bkz. **Kuru**, C:I, s.75; **Kuru**, El Kitabı, s.90; **Kuru**, Menfi Tespit, s.141, 145; **Barlas**, s.171; tazminat miktarı bakımından karşı. **Evren**, s.177. İcra tazminatlarının alacaklının tedbir nedeni ile alacağını geç tahsil etmesinden kaynaklanan temerrüt faizi de dahil zararlarını karşılamak için öngörüldüğü, icra vizesindeki paraya faiz işletilmesinin yerinde olacağı, borçlunun takip konusu borcu ödedikten sonra bu paraya ilişkin temerrüt faizinden sorumlu olması gerektiği hususunda bkz. **Büyükkay**, **Ferhat** (2024) Menfi Tespit Davası (İİK m. 72), Ankara, Adalet Yayınevi, s.535.

davasında, icra dairesine ödediği parayı gelir getirecek şekilde kullanmaktan mahrum kalmaktadır. Alacaklı ise borçlunun icra dairesine ödediği parayı elde edebilmek için menfi tespit davasında haklı olmalıdır. Keza alacaklı, menfi tespit davası lehine sonuçlandığı anda icra dairesinin hesabındaki parayı tahsil edebilir duruma gelir (bkz. İİK m. 72, IV). Alacaklının icra dairesine ödeme gününden sonraki bir tarihte parayı tahsil etmesi, borcun geç ödenmesinden değil (ki borçlu daha önceki tarihte ödeme yapmıştır) ihtiyatî tedbir kararından kaynaklanır. Dolayısıyla temerrüt faizinin amacına ulaşmayı sağlayan şartlar, icra dairesine borcun ödenmesiyle artık mevcut değildir.

III. TAKİP KONUSU ALACAĞIN HACİZ VE CEBRÎ SATIŞ İLE TAHSİL EDİLMESİ VE BORÇLU TEMERRÜDÜ

A. HACİZ VE CEBRÎ SATIŞ İLE ALACAĞIN TAHSİLİNİN İFA NİTELİĞİ VE BORÇLU TEMERRÜDÜNE ETKİSİ

Takip konusu borç ödenmemişse takibin kesinleşmesinin ardından borçlunun mallarının haczedilmesi ve paraya çevrilmesi ile alacaklı tatmin edilir. Borçlunun parasının haczinde ise satış yapılmaksızın haczedilen paranın alacaklıya ödenmesi ile alacağın tahsili sağlanır. Bu şekilde alacağın tahsil edilmesinin borçlar hukuku anlamında ifa niteliğinde olup olmadığı meselesi tartışmalıdır⁶¹.

Haciz ve cebri satış ile alacağın tahsilinin ifa olup olmadığına ilişkin ileri sürülen bir görüşe göre bu şekilde alacaklının alacağını elde etmesi borcun ifası değildir⁶². Çünkü cebri icrada borçlunun (ya da üçüncü kişinin) bir edimi veya ifa fiili söz konusu olmaz⁶³. Zaten borçlu ifada bulunmak istemediği için alacaklı

⁶¹ Bu tartışma, Alman hukukunda icra yoluyla tahsilatın BGB § 362 kapsamına girip girmediği üzerinde yoğunlaşmıştır. Zira BGB § 362, I hükmü borçlanılan edimin alacaklıya karşı yerine getirilmesiyle borç ilişkisinin sona ereceğini düzenlemiştir. Bu yöndeki tartışma için bkz. **Staudinger/Olzen**, § 362, Nr.8, s.62-63.

⁶² **Larenz, Karl** (1987) Lehrbuch des Schuldrechts, Erster Band, Allgemeiner Teil, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung § 18, s.236; **Koller**, s.600, Nr.35.29; **Erman/Buck-Heeb, Petra** (2022) Bürgerliches Gesetzbuch, 16. Auflage, Köln, Otto Schmidt, BGB § 362, Nr.16, s.1652; **Eren**, s.1032, Nr.2800; **Kim Beckhaus**, s.394.

⁶³ **Larenz**, § 18, s.236; **Eren**, s.1032, Nr.2800; **Kim Beckhaus**, s.394.

icra yoluna başvurmuştur⁶⁴. Öyle ki icra hukukunda alacaklının tatmini özel hukuk işlemine dayalı olarak değil; devletin cebir gücüyle sağlanır⁶⁵. Diğer görüşe göre ise icra yoluyla alacağın ödenmesi ifa niteliğindedir⁶⁶. Nitekim ifa, eda veya cebri icra yoluyla borç ilişkisinin yerine getirilmesine ilişkin bir fiildir⁶⁷.

Haciz ve cebri satış ile alacağın tahsilinin ifa olarak nitelendirilmesi meselesi teorik bir tartışma olup uygulama bakımından fazla ehemmiyet taşımaz⁶⁸. Çünkü icra yoluyla alacaklının tatmin edilmesi ifa olarak nitelendirilmese de ifa ile aynı hukukî sonucu ortaya çıkarır⁶⁹. Nitekim icra yoluyla da olsa borç ilişkisinin amacı yerine getirilmiş olur⁷⁰ ve borç sona erer⁷¹. Öyle ki bu yolla yapılan tahsilatta ifanın diğer tipik etkileri de normal şekilde ortaya çıkar⁷². Böylece icra yoluyla alacağın tahsili neticesinde borçlu temerrüt hâlinde kurtulur.

Borçlunun takip konusu borcu kendi rızasıyla ödemesi ve haciz/cebri satışla alacaklının tatmin edilmesi arasında borçlu temerrüdünün sona ermesi açısından bir fark yoktur. Ancak bu iki durum arasında, paranın alacaklıya aktarılmasının temerrüt hâlini ortadan kaldırması yönüyle farklılık bulunur. Bir diğer ifadeyle borçlunun borcunu “*gönüllü (iradi)*” olarak ödemesiyle⁷³ alacağın haciz ve cebri satış ile tahsil edilmesini birbirinden ayırmak gerekir. Şöyle ki icra dai-

⁶⁴ Kim Beckhaus, s.394.

⁶⁵ **Larenz**, § 18, s.236; **Eren**, s.1032, Nr.2800; **Kim Beckhaus**, s.394. İcra hukukundaki hükümler (ZPO § § 815, 819) ifaya yönelik değildir; borcun ne zaman sona ereceğine ilişkindir. Bu yönüde bkz. **Erman/Buck-Heeb**, § 362, Nr.16, s.1652.

⁶⁶ **Gernhuber, Joachim** (1994) Die Erfüllung und ihre Surrogate, Tübingen, J.C.B Mohr, § 5, s.92 vd.

⁶⁷ **Gernhuber**, § 5, s.93. ZPO § 815, icra yoluyla elde edilen paranın borçlu yerine ödeme gibi olduğunu düzenleyerek icra yoluyla yapılan işlemi borçluya atfetmiştir. Bu yönde bkz. **Gernhuber**, § 5, s.94.

⁶⁸ Karş. **Staudinger/Olzen**, § 362, s.62, Nr.7.

⁶⁹ **Larenz**, § 18, s.236; **Koller**, s.600, Nr.35.29.

⁷⁰ Karş. **Larenz**, § 18, s.236.

⁷¹ **Soergel/Schreiber**, § 362, Nr.12, s.376; **Koller**, s.600, Nr.35.29.

⁷² **Koller**, s.600, Nr.35.29.

⁷³ Karş. **Staudinger/Olzen**, BGB § 362, s.64, Nr.9.

resine takip konusu borcun ödenmesiyle borç sona ermekle beraber, alacaklıya paranın aktarılması ifanın tamamlanması için gerekli değildir⁷⁴. Oysa cebri satışta, ihale bedelinin icra dairesine ödenmesi, borcu sona erdirmez⁷⁵. Çünkü icra dairesine borcun ödenmesinden farklı olarak, alıcı borçlanılan edimi ifa etmemekte; cebri icrada hacizli bir malı satın almaktadır. Bunun yanında alıcı, malın ihale bedelini icra dairesine öderken üçüncü kişinin ifası için gerekli olan ifa kastını da taşımaz⁷⁶. Aynı şekilde üçüncü kişinin borçlunun kendisinde olan alacağının haczedilmesi üzerine parayı icra dairesine ödemesi hâlinde de takip konusu edimi yerine getirdiğinden ve ifa kastı taşıdığından bahsedilemez. Onun yaptığı, borçlunun kendisinde olan alacağını icra dairesine ödemektir⁷⁷. Dolayısıyla ihale bedeli ve üçüncü kişinin haciz üzerine ödediği para, alacaklıya aktarıldığı anda ve miktarda borcu sona erdirir. Çünkü borç ilişkisinin amacı, alacaklının tatmin olmasıyla yerine getirilmiş olur. Bu sonuç, alacağın cebri satışla tahsilinin ifa niteliğinde olup olmadığı tartışmasında her iki görüş bakımından da doğar. Öyle ki bu şekilde paranın tahsil edilmesi, ifa niteliğinde olsun ya da olmasın, para alacaklıya aktarılmakla borç sona erer ve borçlu temerrüdü kalkar.

İcra yoluyla satış neticesinde alacaklıya paranın ödenebilmesi için ihale kesinleşmelidir (İİK m. 134, IX). Bu sebeple ihale kesinleşene kadar borçlu temerrüt durumunda kalır ve temerrüt faizi işlemeye devam eder⁷⁸. Diğer yandan paranın haczinde, satış söz konusu olmadığından, para icra dosyasına girdikten sonra alacaklıya ödenebilir⁷⁹.

Borçlu, cebri satışın ardından borcun sona ermesinin ihalenin kesinleşmesi süreci sebebiyle gecikmesine katlanmalıdır. Şöyle ki haciz ve cebri satışla icra

⁷⁴ Bkz. yuk., II, A.

⁷⁵ **Kuru**, El Kitabı, s.90.

⁷⁶ Bkz. yuk., I.

⁷⁷ Haciz ihbarnamesi üzerine üçüncü kişi borcu icra dairesi hesabına yatırmakla borcundan kurtulur (**Er**, s.216).

⁷⁸ **Kuru**, C:I, s.76; **Kuru**, El Kitabı, s.90.

⁷⁹ 12. HD., E. 2018/14770 K. 2018/12364 T. 27.11.2018. Ayrıca bkz. İstanbul BAM, 21. HD., E. 2018/3127 K. 2019/692 T. 3.4.2019. Haczedilmezlik şikâyeti halinde bkz. aşa., III, B.

dairesine paranın ödenmesinin takip konusu borcun sona ermesini sağlamasına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığı gibi⁸⁰, borcun sona ermesini gerektirecek maddî hukuka ilişkin bir sebep de mevcut değildir. Dolayısıyla borcun sona erip ermediği meselesi hakkında genel ilkelerden hareketle karar vermek gerekir. Bu halde alacaklı tatmin edilmekle borç amacına ulaşacağından ve böylece borç sona ereceğinden (ifa bulunmasa bile) borçlunun temerrütten kurtulması da alacaklının tatmin anında mümkün olabilir. Öyleyse takip neticesinde alacaklıya paranın aktarılmasına kadar geçen zamanda borçlu temerrüt halinde kalmaya devam eder.

B. HACİZ VE CEBRİ SATIŞ İLE TAHSİL EDİLEN PARANIN TEDBİR KARARIYLA ALACAKLIYA GÖNDERİLMESİNE ENGEL OLUNMASININ BORÇLU TEMERRÜDÜNE ETKİSİ

Borçlunun mallarının haczedilmesi ve paraya çevrilmesinin ardından icra dairesindeki paranın alacaklıya ödenmesi engellenmiş olabilir. Yukarıda bahsedildiği üzere haciz ve cebri satış ile alacağın tahsili, paranın alacaklıya ödenmesi ile borcu sona erdirir⁸¹. Şayet paranın alacaklıya ödenmesi engellenecek olursa aynı sonuca varmanın mümkün olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Sözelimi menfi tespit davası takipten sonra açıldığında icra veznesine giren paranın alacaklıya ödenmesi yüzde on beşten az olmayan teminat ile engellenebilir (İİK m. 72). Bu hâlde borç borçlu veya üçüncü kişi tarafından ödenmiş değildir; haciz ve cebri satışla alacak tahsil edilmiştir. Borçlu, ödediği teminatla tahsil edilen bu alacağın alacaklıya ödenmesini engellemektedir. Diğer yandan üçüncü kişilerdeki alacağın haczinin ardından icra dairesi hesabına paranın ödemesi hâlinde de cebri icra ile alacağın tahsili gerçekleşir. İcra dairesi hesabına parayı ödeyen üçüncü kişi bu paranın haczedilmez olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluna başvurmuş olabilir. Şikâyet üzerine icra mahkemesi, icra dairesinin hesabındaki paranın alacaklıya ödenmesini takibin durdurulması yönünde karar vererek engelleyebilir (İİK m. 22).

⁸⁰ Alman hukukundaki gibi paranın haczi (ZPO § 815) ve ihale bedelinin ödenmesi (ZPO § 819) ile borcun sona ereceğine ilişkin düzenlemeler Türk hukukunda mevcut değildir.

⁸¹ Bkz. yuk., III, A.

Borçlunun mallarının paraya çevrilmesinin ardından paranın icra dairesi hesabında yüzde on beşten az olmayan teminatla muhafaza edilmesi ve alacaklıya gönderilmemesi hâlinde borç sona ermiş değildir⁸². Öyle ki ifa için gereken borçlanılan edimin yerine getirilmesi unsuru gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla icra dairesi hesabındaki paranın teminatla alacaklıya ödenmesine engel olduğunda, borçlu temerrüt hâlinde kalmaya ve temerrüt faizi işlemeye devam eder.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun yakın tarihli bir kararında, haciz ihbarnamesi üzerine üçüncü kişi borçlunun alacağını icra dairesine ödemiştir. Ancak üçüncü kişinin haczedilmezlik şikâyeti üzerine takibin durdurulması yönünde tedbir kararı verilmiştir. Hukuk Genel Kurulu, “*tedbir ara kararı ile icra kasasına giren paranın alacaklıya ödenmesi engellenmiş olup borçlu, paranın alacaklıya ödenmemesi yönünde direngen davrandığından borçlunun temerrüdü oluşmuştur. Bu borçlunun, paranın alacaklıya ödenmesini engeller şekilde yaptığı ödeme ise sadece o miktar borç için icraya devam olunmasını ve haciz yapılmasını engeller. Ancak temerrüt faizinin işlemesine engel teşkil etmez.*” yönünde karar tesis etmiştir⁸³. Görüldüğü üzere borçlunun üçüncü kişideki alacağının haczi neticesinde üçüncü kişinin icra dairesine ödeme yapmasının borçlu temerrüdünü engellemeyeceği yönünde karar verilmiştir.

Kanaatimizce Yargıtayın bu yöndeki kararı yerindedir⁸⁴. Borçlunun (veya ifa kastıyla üçüncü kişinin) takip konusu borcu icra dairesi hesabına ödemesinden farklı olarak, üçüncü kişideki alacağın haczi üzerine icra dairesi hesabına

⁸² Bkz. yuk., II, B, 1.

⁸³ HGK., E. 2018/12-1123 K. 2022/670 T. 18.5.2022 (Kazancı). Karşı oy yazısından: “Alacaklı haciz aşaması gerçekleşmiş ve sonrasında icra veznesine alınmış olan alacağına bir süre kavuşmamış ise de bu durum ihtiyati tedbir kararının uygulanmasından doğmuştur. Paranın haczedilmesiyle birlikte borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanmış sonrasında tedbirin değiştirilmesine bağlı olarak para icra veznesine girince de borçlar hukuku anlamında ifa gerçekleşmiştir. Zira haczedilen paranın icra dosyasına girmiş olması İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre borcun icra dosyasına ödenmesi aşamasının tamamlanması olduğu kadar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre de geçerli ve sonuç doğuran bir ifadirdir.”

⁸⁴ İcra veznesine giren paranın alacaklıya ödenmesi şikâyet üzerine verilen tedbir kararı sebebiyle gecikirse icra dairesi alacaklıya ödeme yapamayacağından temerrüt faizinin işlemesi gerektiği görüşü için bkz. **Kuru**, El Kitabı, s.90.

paranın ödenmesi ifa değildir. Bu ödemenin borcu sona erdirebilmesi için alacaklıya aktarılması gerekir⁸⁵. Paranın alacaklıya aktarılmasının engellenmesi hâlinde, borçlunun temerrüt durumu devam eder ve borçlu temerrüt faizi ödemek zorunda kalır. Bu sonuç, cebri satış neticesinde alıcının ihale bedelini ödemesi üzerine borcun sona ermemesi ve ihale kesinleşip para alacaklıya aktarılmaya kadar borçlunun temerrüt durumunun ortadan kalkmaması ile de uyumludur. Zira her iki durumda da borçlunun kendi iradesiyle ödemesi söz konusu olmayıp haciz ve cebri satış ile tahsil edilen bir borç bulunmaktadır.

O halde, borçlunun borcun tamamını icra dairesi hesabına ödeyerek takibi durdurmasından farklı olarak⁸⁶, haciz ve cebri satış ile icra dosyasına giren paranın tedbiren alacaklıya ödenmesinin engellenmesi hâlinde, borçlu temerrütte kalmaya devam eder.

SONUÇ

İcra takibi konusu borcun icra dairesi hesabına ödenmesi üzerine borç sona erer. Borcun sona ermesi için ödemenin alacaklıya gönderilmesi gerekmez. Kimi zaman borçlu menfi tespit davası açmakta, ödemenin alacaklıya gönderilmesine tedbir kararıyla engel olmaktadır. Yargıtay, borç icra dairesine ödendikten sonra ihtiyatî tedbir kararıyla paranın alacaklıya ödenmesinin engellenmesi hâlinde borçlu temerrütünün devam edeceği yönünde karar vermiştir. Çalışmada bu karara aksi yönde olarak, tedbir kararıyla icra dairesine ödenen para alacaklıya gönderilmese de borcun tamamının icra dairesine ödenmesinin borçlu temerrütünü sona erdirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Çünkü borçlu borcun tamamını icra dairesine ödeyerek edimi yerine getirmiştir. Alacaklının alacağını tahsil edememesinin sebebi, borçlunun ifayı yerine getirmemesi değil; mahkemenin verdiği ihtiyatî tedbir kararıdır.

Menfi tespit davasında borçlu aleyhine karar verilirse ihtiyatî tedbir kalkar ve alacaklı icra dairesi hesabındaki parayı tahsil eder. Ödeme anından itibaren

⁸⁵ Bkz. yuk., III, A.

⁸⁶ Bkz. yuk., II, B, 2.

temerrüt faizi işlemese de haksız ihtiyatî tedbir sebebiyle alacaklı alacağını geç tahsil ettiği için yüzde yirmi oranında tazminata hak kazanır.

Borçlunun mallarının haczedilip paraya çevrilmesi üzerine alacağın tahsili hâlinde ise sonuç farklıdır. Çünkü borçlunun mallarının haczedilmesinin ardından satılması halinde alıcı, ihale bedelini icra dairesine öderken borcu ifa eden üçüncü kişi konumunda değildir. Aynı durum, borçlunun üçüncü kişideki alacağının haczi neticesinde alacağı icra dairesine ödeyen üçüncü kişi için de geçerlidir. Bu hâllerde alıcı ve üçüncü kişi, takip konusu edimi yerine getirmez ve bu edime ilişkin ifa kastı taşımaz. Öyle ki alıcı, ihalede satın aldığı malın bedelini icra dairesine öderken; üçüncü kişi borçluya olan borcunu haciz üzerine icra dairesine ödemektedir. Takip konusu borç yerine getirilmediğinden borçlu temerrüdü devam eder ve temerrüt faizi işler. Hâliyle bu ödemelerin alacaklıya aktarılmasının tedbiren engellenmesi de borçlu temerrüdünü etkilemez.

KAYNAKÇA

- Akkanat, Halil** (2000) “İfada Gecikme ve Borçlu Temerrüdü”, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan, İstanbul, Beta Basım, s.1-49.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel** (2023) İcra ve İflâs Hukuku, 9. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim/Erdoğan, Ersin** (2023) İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Atalı, Murat/Erdoğan, Ersin/Akkanat Öztürk, Elif Beyza** (2020) “İcra Dairesine Ödeme ve Türk Borçlar Kanunu’nun İfaya İlişkin Hükümlerinin Uygulanabilirliği”, Prof. Dr. Türkân Rado’nun Anısına Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.49-65.
- Barlas, Nami** (1992) Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları.
- Buck-Heeb, Petra** (2022) Erman Bürgerliches Gesetzbuch, 16. Auflage, Köln, Otto Schmidt.
- Büyükkay, Ferhat** (2024) Menfi Tespit Davası (İİK m. 72), Ankara, Adalet Yayınevi.
- Emmel, Frank** (2021) Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, 3. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag.
- Eren, Fikret** (2023) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 27. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Er, Burak Hamza** (2023) Para Borçlarının İfası, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Evren, Mahmut Tefvik** (1987) Faiz Hukuku, İstanbul, Net Matbaacılık.
- Gernhuber, Joachim** (1994) Die Erfüllung und ihre Surrogate, Tübingen, J.C.B Mohr Paul Siebeck.
- Görgün, L. Şanal/Börü, Levent/Kodakoğlu, Mehmet** (2022) İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi.
- Gözütok, Zeki** (2015) Faiz Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Bilge Yayınevi, 2015.
- İnceoğlu, Murat** (2005) “İfanın Hukuki Niteliği ve Borçlunun Edime Uygun Eyleminin İfa Teşkil Edip Etmeyeceği Sorunu”, AÜHFD, C:54, S:2, s.149-182.
- Kim Beckhaus, Gesa** (2013) Die Rechtsnatur der Erfüllung, Tübingen, Mohr Siebeck.
- Koller, Alfred** (2023) Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Bern, Stämpfli Verlag.

- Kren Kostkiewicz, Jolanta** (2018) Schuldbetreibungs-und Konkursrecht, 3. Auflage, Zürich, Basel, Genf, Schulthess.
- Kuru, Baki** (2003) İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara, Yetkin Yayınevi (Menfi Tespit).
- Kuru, Baki** (1988) İcra ve İflâs Hukuku, 3. Baskı, İstanbul, Evrim Dağıtım (C:I).
- Kuru, Baki** (2013) İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi (El Kitabı).
- Küçük, Alper Tunga** (2020) “İcra Takibinde Borçlunun Temerrüde Düşme Anının Belirlenmesi”, ÇÜHFD, C:5, S:1, s.2335-2357.
- Larenz, Karl** (1987) Lehrbuch des Schuldrechts, Erster Band, Allgemeiner Teil, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- Möckli, Urs** (2014) Kurzkommentar Schuldbetreibungs-und Konkursgesetz, 2. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag.
- Muşul, Timuçin** (2013) İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, C:I, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Nomer, Haluk Nami** (2021) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, İstanbul, Beta Basım.
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut** (2022) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C:I, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- Olzen, Dirk** (2016) J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Buch 2, Recht der Schuldverhältnisse, § 362-396, Berlin, Walter de Gruyter.
- Özmumcu, Seda** (2012) “Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi”, İÜHFM, C:LXX, S:2, s.183-206.
- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet** (2023) İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 10. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Postacıoğlu, İlhan** (1982) İcra Hukuku Esasları, İstanbul, Fakülteler Matbaası.
- Schreiber, Klaus** (2010) Soergel Bürgerliches Gesetzbuch Schuldrecht 3/3, 13. Auflage, Stuttgart, Kohlhammer Druckerei.
- Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atilâ** (1993) Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- Üstündağ, Saim** (2004) İcra Hukukunun Esasları, 8. Baskı, İstanbul, 2004.

Yıldız, Mustafa Göktürk (2020) Türk Borçlar Kanunu'nun Genel Hükümlerine Göre Borçlu Temerrüdünün Şartları ve Sonuçları, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Zurnacı, Gizem (2023) Üçüncü Kişinin İfası, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi (İfa).

Zurnacı, Gizem (2023) "Borçlunun İradesi Dışında Bir Üçüncü Kişinin Borcu İfa Edip Edemeyeceği Meselesine İlişkin Bir Değerlendirme", Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:I, S:1, s.30-46.